

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

«Соціальна діагностика та консультування»

підготовки **бакалавра**

(назва освітнього рівня)

спеціальності **231 Соціальна робота**

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота

Силабус освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота.

Розробник: Петрович Валерій Степанович, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(доц. Чернета С.Ю.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота ОПП Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота. ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання <u>4</u>
		Семестр <u>8-ий</u>
		Лекції <u>38</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>38</u> год. Лабораторні _____ год. Індивідуальні _____ год.
ІНДЗ: є	Самостійна робота <u>36</u> год.	
Мова навчання	Консультації <u>8</u> год.	
	Форма контролю: екзамен	
		Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

Прізвище, ім'я та по батькові – Петрович Валерій Степанович

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація

Телефон – 050 605 65 47,

Електронна пошта: petrovichv@ukr.net *Petrovich.Valeriy@vnu.edu.ua*

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. *Змістом* ОК є формування адекватних уявлень майбутніх фахівців про реальні проблеми і виклики, які існують в соціальній сфері України та професійні можливості соціального працівника/фахівця із соціальної роботи /соціального педагога щодо їх вирішення завдяки наданню соціальних послуг із соціальної діагностики та консультування; можливостей цих базових соціальних технологій у превенції та подоланні різними категоріями населення соціальних ризиків та складних життєвих обставин. Освітній компонент «Соціальна діагностика та консультування» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота. Вивчається у восьмому семестрі, формою контролю є екзамен, на вивчення освітнього компонента відведено 4 кредити (120 годин), у тому числі: 38 годин лекційних, 38 год. практичних, 8 год. консультації та 36 год. самостійної роботи.

Основні аспекти вивчення: соціальний діагноз, соціальна діагностика, діагностичний інструментарій, соціальні послуги, соціальні сервіси, соціальні ризики, соціальне консультування.

2. Пререквізити: Для освоєння освітнього компонента використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Вступ до соціальної роботи», «Теорія та технології соціальної роботи», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів».

Постреквізити: Освоєння даного освітнього компонента є необхідним для подальшого вивчення ОК «Соціальний супровід сім'ї», «Соціальна геронтологія», написання кваліфікаційної роботи, проходження виробничих практик.

3. Мета освітнього компонента полягає у: формуванні системи знань про сутність та організаційні засади соціальної діагностики та соціального консультування, підготовці здобувачів освіти до практичної реалізації основних функціональних обов'язків соціального працівника/ФСР/соціального педагога щодо здійснення соціальної діагностики, надання консультативної підтримки різним категоріям клієнтів спільно з педагогами, медичними працівниками, психологами, юристами.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування» є:

- формування уявлення про соціальну діагностику, об'єкти, рівні та методи соціально-діагностичної роботи, ознайомлення здобувачів освіти із вітчизняним та зарубіжним досвідом організації діагностичної роботи в соціальних інституціях громади.

- ознайомлення з особливостями технологій соціальної діагностики та соціального консультування, їх видами, формами та методами;

- надання інформації про об'єкти та суб'єкти соціальної діагностики та соціального консультування, типи індивідуальних та групових клієнтів діагностики та консультування;

- відпрацювання умінь налагоджувати співпрацю й взаємодію з представниками різних професій в процесі здійснення соціальної діагностики та надання консультативної підтримки.

4. Освітній компонент спрямований на формування *інтегральної компетентності* (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов); *загальних компетентностей* (ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. *фахових компетентностей* (ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного). ФК 5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах. ФК 8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах. ФК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів. ФК 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи. ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Очікувані програмні результати навчання: ПРН1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми. ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів. ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

Soft skills: вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація, платформа Zoom, MOODLE, вебсервіс Google Classroom), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація; *практичні*: *вправи*.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою, електронними джерелами; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Методи та технології викладання ¹	Форма контролю ² / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади та прикладні аспекти соціальної діагностики.							
Тема 1. 1. Соціальна діагностика як наука, навчальна дисципліна і технологія соціально-педагогічної роботи. Становлення соціальної діагностики.	9	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/ 2
Тема 2. Характер соціальної проблеми як визначальний чинник в соціальній діагностиці.	6	2	2	2	-	метод круглого столу / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/2
Тема 3. Рівні соціальної діагностики.	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/ 2
Тема 4. Соціально-діагностичні методи в соціальній роботі.	7	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ, РМГ/2
Тема 5. Технологія соціального діагнозу.	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ, РЗ/К 2
Тема 6. Соціальний діагноз мікросередовища особи.	7	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/ 2

Тема 7. Соціальна діагностика в роботі з клієнтом.	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ, РЗ/К/2
Тема 8. Методика і технологія соціального діагнозу сім'ї.	7	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ, РМГ/2
Тема 9. Можливості застосування методів соціальної діагностики в сучасній педагогічній практиці	6	2	2	2	-	метод круглого столу / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2
Разом за модулем 2	58	18	18	18	4		18
Змістовий модуль 2. Сутність консультування. Специфіка консультування різних груп клієнтів соціальної роботи							
Тема 10. Поняття консультування та його специфіка. Види консультування	7	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/ 2
Тема 11. Теоретичні основи та спеціальні проблеми консультування в соціальній роботі. Моделі і стратегії консультативної взаємодії	6	2	2	2/	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ, РМГ/2
Тема 12. Соціальне консультування як вид соціальної допомоги та професійної діяльності соціального працівника/ соціального педагога. Види консультативних практик.	7	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ, РЗ/К/2
Тема 13 Організація консультування в соціальній роботі на різних стадіях консультативного процесу Етапи процесу консультування (консультативної бесіди)	7	2	2	2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ, ДС, ДБ/ 2
Тема 14. Особливості індивідуальної консультативної допомоги у соціальній роботі. Методика консультативної соціально-психологічної допомоги окремій особистості.	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ, РЗ/К/2

Тема 15. Техніка консультування. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії	8	2	4	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РЗ/К/4
Тема 16. Специфіка консультування різних груп клієнтів соціальної роботи.	7	2	2	2	1	метод круглого столу / Zoom, Moodle	РМГ/2
Тема 17. Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї. Консультативна допомога окремим типам сімей.	8	4	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ, РЗ/К/2
Тема 18. Особливості педагогічного консультування в соціальній роботі	6	2	2	2	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ, РЗ/К/2
Разом за змістовим модулем 2	62	20	20	18	4		20
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота							60/Г
МКР 1							30
МКР 2							30
ІНДЗ							2
Всього годин/ Балів							120 38 38 36 8 100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Провідним завданням самостійної роботи при вивченні освітнього компонента «Соціальна діагностика та консультування» є набуття здобувачами освіти навичок самостійного усвідомленого опрацювання фахових інформаційних джерел та оволодіння практичними навичками. Самостійна робота передбачає напрацювання змісту відповідей на конкретні запитання, які не розглядаються на практичних заняттях, а також містить завдання практичного характеру. Обсяг самостійної роботи визначається певною конкретною кількістю годин, передбачених навчальним планом.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади та прикладні аспекти соціальної діагностики.

Тема 1. 1. Соціальна діагностика як наука, навчальна дисципліна і технологія соціально-педагогічної роботи. Становлення соціальної діагностики.

Питання та завдання для самоконтролю та самостійного опрацювання

1. Перерахуйте базові компетентності соціального працівника/ФСР/соціального педагога, необхідні для здійснення діагностичної функції.
2. Окресліть вимоги до професійного рівня соціального діагноста.
3. Назвіть основні віхи становлення соціальної діагностики як елемента соціальної політики.
4. Охарактеризуйте особливості виникнення, інтерпретація поняття «засоби соціальної діагностики».

Тема 2. Характер соціальної проблеми як визначальний чинник в соціальній діагностиці.

1. У чому полягає роль діагностики у вирішенні соціальної проблеми.
2. Опишіть суб'єктивні та об'єктивні помилки соціальної діагностики та шляхи їх мінімізації.
3. Аргументуйте власне розуміння понять соціальної норми і соціальної патології.
4. Чи погоджуєтесь із запропонованою класифікацією соціальних проблем: проблеми поведінкового функціонування індивіда; сімейні проблеми; проблеми моделювання світу й людей в ньому; проблеми соціальної стратифікації та ін. Чи відомі вам інші класифікації характеру соціальних проблем?

Тема 3. Рівні соціальної діагностики.

1. Аргументуйте одну із відомих вам класифікацій рівнів соціального діагнозу.
2. На конкретних прикладах проілюструйте специфіку здійснення соціального діагнозу на загальнодержавному рівні, специфіку соціального діагнозу на регіональному рівні та у закладах соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг).
3. Розкрийте специфічні особливості застосування діагностичного інструментарію на різних рівнях соціального діагнозу.

Тема 4. Соціально-діагностичні методи в соціальній роботі.

1. Якими є оптимальні методики у процесі діагностики різних груп населення.
2. Охарактеризуйте вимоги, що ставляться до застосування методів діагностики,
3. Дайте характеристику найбільш розповсюджених методів діагностики: спостереження, бесіди, інтерв'ю, експертної оцінки, параметричного методу, методу біографій, кейс-методу та ін.
4. Проаналізуйте один із методів статистичного, структурного аналізу; методів вимірювань; моделювання (конструювання); прогнозування.

Тема 5. Технологія соціального діагнозу.

1. Проаналізуйте можливі форми та моделі діагностування проблем соціального характеру.
2. Розкрийте алгоритм технології соціального діагнозу на індивідуальному рівні.
3. Окресліть вимоги щодо реалізації технологічного підходу в здійсненні соціального діагнозу,
4. Назвіть та проаналізуйте основні етапи здійснення соціальної діагностики. Порівняйте етапи і алгоритм дій у діагностуванні.

Тема 6. Соціальний діагноз мікросередовища особи

1. Аргументуйте власне розуміння соціального середовища як необхідної умови соціалізації особистості,
2. Розкрийте одну із існуючих класифікацій проявів соціального середовища.
3. Розкрийте структуру, етапи, завдання, зміст діагностики мікросередовища.

Тема 7. Соціальна діагностика в роботі з клієнтом.

1. Підберіть необхідний інструментарій для проведення діагностики однієї з обраних проблем (обдарованості учнів, рівня агресивності підлітків, схильності до адиктивної поведінки, рівня конфліктності особистості, виявлення професійних інтересів, сімейних взаємовідносин тощо).
2. Розкрийте власне розуміння особливостей соціального діагнозу особи.

3. Охарактеризуйте структуру й методику соціального діагнозу особи.

4. У чому, на вашу думку, полягає специфіка визначення характеру проблем індивіда: соціального становища, психолого-педагогічного розвитку, психоемоційного самопочуття, проявів поведінкових девіацій, спрямованості розвитку.

5. Назвіть основні складові вміння застосовувати методики для визначення детермінант відхилень у розвитку, самопочутті й поведінці індивіда.

Тема 8. Методика і технологія соціального діагнозу сім'ї.

1. Розкрийте особливості соціального діагнозу сім'ї.

2. У чому полягає специфіка реалізації методики діагностики сім'ї, діагностування сім'ї на рівні її підсистем.

3. Назвіть основні підходи до здійснення аналізу документування результатів соціального діагнозу сім'ї.

Тема 9. Можливості застосування методів соціальної діагностики в сучасній педагогічній практиці

1. Назвіть об'єкти оцінки у соціально-педагогічній діяльності.

2. Окресліть можливості застосування соціальної діагностики у педагогічній практиці; виявлення оптимальних методів соціальної діагностики та умов, у яких доцільно застосовувати даний вид діагностики фахівцям – учасникам освітнього процесу.

3. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що «Оптимальною локацією для діагностичної роботи визначено заклад освіти, адже він забезпечує швидкий доступ до клієнтської бази з максимально широким діапазоном, дає можливість працювати з клієнтом в системі соціальних зв'язків, дозволяє проводити діагностичну роботу з меншим мотиваційним тиском, передбачає взаємини з батьками/сім'єю й полегшує їх залучення до профілактичної роботи»? Обґрунтуйте свою точку зору.

Змістовий модуль 2. Сутність консультування. Специфіка консультування різних груп клієнтів соціальної роботи

Тема 10. Поняття консультування та його специфіка. Види консультування.

1. Охарактеризуйте основні причини звертання до консультації: непевність у собі, загроза повторення важких переживань, неможливість самотійно вирішити наявну життєву проблему, психічні розлади, самотність.

2. Розкрийте необхідність інформування клієнта та вивчення клієнта як особистості, повідомлення клієнтові елементарних практичних психологічних знань. Доведіть на прикладах необхідність такої психологічної дії.

3. Прокоментуйте різні підходи до визначення поняття «психологічне консультування» та проаналізувавши наукову літературу подану до теми, дайте ваше визначення цього поняття. Відповідь обґрунтуйте.

4. Визначте основну розбіжність між психологічним та соціальним консультуванням. Дайте власні визначення цих понять.

5. Доведіть на прикладах зв'язок консультування в соціальній роботі з іншими науками.

Тема 11. Теоретичні основи та спеціальні проблеми консультування в соціальній роботі. Моделі і стратегії консультативної взаємодії

1. Використовуючи інтернет-ресурси та інші інформаційні джерела складіть список наукових видань із теми семінарського заняття.

2. Заповніть таблицю «Етапи і процедури консультативної практики»

Етапи консультації	Процедури консультативного процесу
Підготовчий етап	
Етап налаштування на роботу	
Діагностичний етап	
Рекомендаційний етап	
Контрольний етап	
Етап конструктивної консультативної	

Тема 12. Соціальне консультування як вид соціальної допомоги та професійної діяльності соціального працівника/ соціального педагога. Види консультативних практик.

1. Назвіть види соціальної допомоги особам, що потрапили в складні життєві обставини та місце консультування у їх наданні.
2. Розкрийте зміст і послідовність консультування за характером цільової групи, проблеми. Поняття «важкі життєві ситуації», «складні життєві ситуації», їх характеристика
3. У чому полягає відмінність психологічного консультування від індивідуального консультування з соціальних проблем за метою, завданнями, тривалістю контактів консультанта з клієнтом, за активністю та ролями, що виконують консультанти і клієнти, за їх відповідальністю і стилем спілкування.
4. Визначте оптимальні умови проведення соціального консультування з різними групами клієнтів: дітьми, дорослими, людьми похилого віку. Відповідь проілюструйте прикладами.
5. Охарактеризуйте теорію життєвих циклів (стадій) Е. Еріксона та необхідність їх врахування в консультативній роботі

Тема 13. Організація консультування в соціальній роботі на різних стадіях консультативного процесу Етапи процесу консультування (консультативної бесіди)

1. Запропонуйте деякі методичні рекомендації щодо використання технік постановки питань у консультативному процесі. Правила інтерпретації одержаної інформації.
2. Розкрийте зміст використання консультантом технік – схвалення, заспокоєння, відображення почуттів, саморозкриття.
3. Охарактеризуйте особливості застосування прийомів заохочення і зворотного зв'язку у консультуванні.
4. Опишіть види дистанції та визначте особливості почуття міри спілкування з клієнтом.
5. Розробіть проблемну ситуацію і відповідно до неї опишіть тактику спілкування.

Тема 14. Особливості індивідуальної консультативної допомоги у соціальній роботі. Методика консультативної соціально-психологічної допомоги окремій особистості.

1. Охарактеризуйте основні методи консультативної допомоги в індивідуальному соціальному консультуванні
2. Охарактеризуйте процес консультування за наслідками виявлених проблем.
3. Складіть план інтерв'ю, бесіди з «важким» клієнтом.
4. Назвіть методи взаємодії з індивідуальним клієнтом, які ви знаєте.

Тема 15. Техніка консультування. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії

1. Що розуміється під технікою консультування?
2. Які прийоми використовує соц. працівник / соц. педагог-консультант на різних етапах консультування?
3. Розкрити правила, яких повинен дотримуватися консультант при формулюванні порад та рекомендацій?
4. Охарактеризувати причини помилок, які часто з'являються в процесі консультування.
5. Визначити основні правила проведення соціального консультування.
6. Назвіть декілька рекомендацій щодо вербального контакту у консультативній взаємодії.
7. Опишіть можливі причини неуважного слухання клієнта і несприйняття ним консультанта.
8. Наведіть приклади (ситуації) словесного вираження прихильного ставлення до співрозмовника.
9. Назвіть умови (чинники), що заважають активному слуханню.

Тема 16. Специфіка консультування різних груп клієнтів соціальної роботи.

1. Розробіть інформаційний буклет, який містить зміст видів державної допомоги сім'ям з дітьми.
2. Визначте особливості консультування дітей, підлітків з питань конфліктних стосунків з батьками.

3. Змодельуйте кілька проблемних ситуацій (запитів) і рекомендацій щодо надання консультативної допомоги у яких формах надаються соціальні послуги по реабілітації та адаптації (на прикладі осіб, які повернулися із зони проведення ООС/АТО, військових дій).

4. Наведіть приклади використання консультування як одного з методів соціального супроводу прийомної сім'ї.

5. Розкрийте особливості консультування членів сім'ї, що виховують дитину з особливими потребами та охарактеризуйте механізми корекційного впливу.

Тема 17. Соціально-педагогічне консультування з проблем сім'ї. Консультативна допомога окремим типам сімей.

1. Аргументуйте актуальність реалізації напряму соціальної роботи – консультування з проблем сім'ї.

2. Із власного життєвого досвіду та на основі аналізу соціальної практики розкрийте зміст наступних звернень молоді з питань підготовки до сімейного життя: формування соціально-педагогічних, психологічних, юридичних знань з питань створення шлюбних відносин; формування статево-рольової ідентифікації; розвиток комунікативних навичок; корекція особистих проблем; планування сім'ї та збереження репродуктивного здоров'я; розвиток сімейних традицій тощо.

3. Перерахуйте особливості консультативної допомоги сім'ям із питань стабілізації сімейних стосунків.

4. Продемонструйте можливості консультативної допомоги у попереджувально-профілактичній роботі з проблем дисгармонії сімейних відносин, конфліктів.

Тема 18. Особливості педагогічного консультування в соціальній роботі

1. Які можливості має педагогічна консультативна допомога батькам у розв'язанні проблем сімейного виховання, налагодження стосунків з дітьми, організації дозвілля тощо.

2. Розкрийте сутність консультативної допомоги неповній сім'ї та головні її змістові аспекти.

7.Індивідуально науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ) видаються здобувачам освіти на першому занятті, і виконуються здобувачем самостійно у письмовій формі при консультуванні з викладачем. Завдання/ситуації здобувач освіти вибирає самостійно (по одному зі змістового модулю), не більше 2.

2. За виконання одного завдання/ситуації передбачено **1 бал**. Максимальна кількість балів за **ІНДЗ 2 бали**.

Завдання до змістового модулю 1. Опрацюйте та презентуйте одну із інваріант біографічного методу Шарлотти Бюллер, (в редакції американського сімейного психотерапевта Мюррея Боуена): а)генеграма, б)сімейна соціограма, в)еко-карта, г)карта соціального оточення, д)карта соціальних контактів [Соціальна робота: технологічний аспект / [за ред. проф. А. Й. Капської]. Київ: ДЦССМ. 2004. с. 44–62].

Завдання до змістового модулю 2. У групах по 2-3 людини розібрати наведені нижче ситуації. Зафіксуйте результати колективного обговорення: визначте проблему страждання клієнта; розробіть план вирішення проблеми (консультативного випадку); викладіть можливі методи і способи надання допомоги; розробіть конкретні рекомендації і визначте, які поради ви могли б дати клієнтові. Доведіть правильність свого рішення, свої відповіді обґрунтуйте.

Завдання, пов'язані з проблемами консультування в освітньому середовищі

Ситуація 1. За допомогою звернувся студент ЗВО. Вважає, що деякі викладачі у виші не на висоті. Він їм на це одного разу вказав, а тепер вони його «цькують». Що робити? Подумує покинути навчання взагалі. Розчарувався в справедливості світу. Як взагалі жити далі?

Ситуація 2. За допомогою до соціального педагога звернулась вчителька. Запит: «Як мені домогтися дисципліни в класі? Як мені заспокоїти клас? Весь час шум. Мене ніхто не слухає».

Завдання, пов'язані з консультуванням різних вікових груп дітей

Ситуація 1. У консультацію звернулася сім'я з п'яти чоловік: батько, мати і троє дітей. Батько – не рідний для всіх трьох дітей (вітчим). Батьки одружилися кілька років тому. Скарги на випадки періодичної крадіжки зі школи і вдома дівчинки 12 років. Причини власної імпульсивної крадіжки дівчинка пояснити не може. В іншому сім'я дуже благополучна, добре забезпечена матеріально. Чітка орієнтація всіх членів сім'ї на культурні високі духовні цінності. Батько не може зрозуміти: «Чого ж їй не вистачає? Попросила б – і так дали. Навіщо ж краде?».

Ситуація 2. Жінка середніх років, мати-одиначка жаліється на відсутність психологічної близькості з донькою 14 років, зниження успішності у дочки. Дочка вимагає одяг, який мати не схвалює, потайки від матері курить.

Завдання, пов'язані з особливостями консультування окремих культурних і статевовікових груп

Ситуація 1. По допомогу звернулася молода дівчина. Хлопець вчиться на священика. Вимагає, щоб вона носила тільки довгі спідниці, які незручні і роблять її некрасивою. Став якийсь жорсткий, прагне її контролювати. Забороняє користуватися косметикою. Сказав: «Я всі твої короткі спідниці спалю».

Ситуація 2. На телефон довір'я подзвонив хлопчик підліток 14 років кавказької національності. Говорить з акцентом. Живе з батьками в Києві. Запит: Не хочу бути «чорним». Хочу бути як всі. Не хочу, щоб мене дратували. Хочу одружуватися на українській дівчині. Ненавиджу свою націю. Вони через гроші можуть навіть убити».

Критерії оцінювання ІНДЗ

1 бал - здобувач освіти самостійно обґрунтовує, викладає своє бачення, логічно, цілісно, послідовно та стилістично, граматично правильно будує відповідь; аналізує різні погляди для кожної ситуації, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання поставлених ситуацій; вкінці робить висновок, який органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.

0,5 балів - здобувач освіти самостійно обґрунтовує, викладає своє бачення, логічно, цілісно, послідовно та стилістично, граматично правильно будує відповідь; аналізує різні погляди для кожної ситуації, наводить доречний аргумент; у роботі є недоліки: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди обґрунтовані, не підкріплені фактичним матеріалом, переходи між ними не є вмотивованими.

0 балів – наведені здобувачем освіти висловлення не відповідають або частково відповідають проблемі, яка розглядається; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи в описі ситуації не є доречними; прикладу немає або він не є доречним

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Соціальна діагностика та консультування» здійснюється на основі результатів поточного оцінювання і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Формою контролю вивчення ОК «Соціальна діагностика та консультування» є екзамен (8 семестр). Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить 40 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету

перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, робота в малих групах, індивідуальна робота, виступи на практичних заняттях, участь у дискусіях та дебатах, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у таблиці 3 силабусу освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, 40.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах зі спеціальності, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи у вигляді письмового або комп'ютерного тестування та проводиться або під час навчального заняття (його частини), або у позааудиторний час. Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить 60 балів.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо з дисципліни підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума підсумкових модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК (навчальної дисципліни). Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг або у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття, то на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді письмового або комп'ютерного тестування. Здобувачам освіти пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань (по 2 бали). Максимальна оцінка за іспит – **60 балів.**

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Тестові завдання складаються відповідно до питань, винесених на іспит.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Перелік питань до екзамену

1. Соціальна діагностика в структурі соціальної роботи. Суть поняття «діагноз», «соціальний діагноз»
2. Напрями, рівні та види соціальної діагностики та їх характеристика.
3. Етапи та алгоритм реалізації соціальної діагностики.
4. Історія становлення і розвитку соціальної діагностики як елемента соціальної політики.
5. Характер соціальної проблеми як визначальний чинник в соціальній діагностиці.
6. Суб'єктивні та об'єктивні помилки соціальної діагностики та шляхи їх мінімізації.

7. Специфіка соціального діагнозу на загальнодержавному рівні, на регіональному рівні та у закладах соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг)
8. Соціальна діагностика як технологія соціальної роботи.
9. Нормативне забезпечення напряму соціально-педагогічної діагностики.
10. Психологічні та етико-деонтологічні аспекти роботи в сім'ях соціального ризику при здійсненні соціальної діагностики.
11. Соціальна діагностика та її значення в соціальній роботі.
12. Загальні проблеми соціальної діагностики. Принципи й рівні соціальної діагностики.
13. Характеристика найбільш розповсюджених методів діагностики: спостереження, бесіди, інтерв'ю.
14. Методики соціально-педагогічної діагностики дітей і сімей, що опинились у складній життєвій ситуації.
15. Вимоги до професійного рівня соціального діагноста.
16. Алгоритм технології соціального діагнозу на індивідуальному рівні.
17. Вимоги щодо реалізації технологічного підходу в здійсненні соціального діагнозу,
18. Соціальний діагноз мікросередовища особистості: структура, етапи, завдання, зміст.
19. Специфіка визначення характеру проблем індивіда: соціального становища, психолого-педагогічного розвитку, психоемоційного самопочуття, проявів поведінкових девіацій, спрямованості розвитку.
20. Методика і технологія соціального діагнозу сім'ї.
21. Можливості застосування методів соціальної діагностики в сучасній педагогічній практиці
22. Використання соціальним працівником/соціальним педагогом інноваційних методів діагностики: генограми, сімейної соціограми, еко-карти, карти соціального оточення, карти соціальних контактів.
23. Поняття та загальні проблеми консультування у соціальній роботі.
24. Мета й завдання консультування.
25. Консультування як форма організації соціальної практики.
26. Історичні етапи розвитку соціально-психологічного консультування.
27. Співвіднесення понять «психологічне консультування» та «соціальне консультування».
28. Основні консультативні школи та теоретичні підходи.
29. Соціальне консультування як професійна діяльність фахівця із соціального забезпечення.
30. Професійна підготовка консультанта. Вимоги до консультанта.
31. Особистість консультанта в соціальній роботі.
32. Сучасні тенденції розвитку консультативної роботи в соціальних практиках.
33. Види, стратегії, напрями консультування у соціальній роботі.
34. Відмінність соціального консультування від інших видів практичної допомоги фахівця із соціальної роботи/соціального педагога.
35. Соціально-психологічний та педагогічний ефекти консультування.
36. Умови результативності консультування.
37. Консультування як засіб вирішення проблем адаптації та інтеграції/реінтеграції.
38. Етапи проблемного аналізу ситуації клієнта: аналіз змісту ситуації клієнта, окреслення проблеми, аналіз проблеми та обдумування шляхів виходу, створення робочого плану, реалізація плану.
39. Форми консультативної взаємодії. Технологія консультативної взаємодії
40. Консультативний клімат. Навички підтримання консультативного контакту.
41. Перша зустріч з клієнтом. Оцінка проблем клієнта, процедура і техніка консультування.
42. Базові навички консультативної роботи соціального працівника-консультанта.
43. Консультативна бесіда з клієнтом як метод роботи соціального працівника/соціального педагога. Основні стадії бесіди та вимоги до неї.
44. Методи консультування
45. Технологія ведення консультативної бесіди. Консультативна бесіда як провідний метод в консультуванні.

46. Структурна модель взаємодії з клієнтом (проблемно-орієнтований підхід). Трансакційний аналіз: історія виникнення і розвиток, теорія особистості, теорія конфлікту. Специфічні техніки.
47. Телефонне консультування.
48. Індивідуальне та групове консультування.
49. Консультування клієнтів з підвищеною тривожністю. Консультування клієнтів зі страхами та фобіями.
50. Міжнародні та вітчизняні стандарти консультативної практики.
51. Поняття про техніки, методи і прийоми в арсеналі консультанта.
52. Проблема відповідальності в консультативній взаємодії.
53. Ефективні реакції консультанта на поведінку та висловлювання клієнта. Неefективні реакції консультанта на поведінку клієнта.
54. Особистісно-професійні якості консультанта. Професійно шкідливі особистісні риси консультанта.
55. Вербальний і невербальний контакт у консультативній взаємодії.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

2 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки за умови особистого мультимедійного представлення завдання на практичному занятті.

1,5 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

1 бал - оцінюється робота здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу за відповідною темою, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень та понять. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

0 балів - Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75 – 81	Добре	C	загалом хороша робота
67 – 74	Задовільно	D	непогано
60 – 66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним

			критеріям
1 – 59	Незадовільно	F _x	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Бондаренко Н.О., Ямчинський О.В. Соціальна діагностика: підручник. К.: 2021. 240 с.
2. Державний стандарт консультування, затверджений Міністерством соціальної політики України 2013 року. URL: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=153555&cat_id=102036.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [за ред. І.Д.Зверевої]. К., Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.
4. Закон України «Про соціальні послуги» [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
5. Кириленко В.Г. Консультативні практики в соціальній роботі: навч.метод. посібник. К.: Університет «Україна», 2020. 358 с.
6. Кононенко, Л. В. Можливості застосування методів соціальної діагностики в сучасній педагогічній практиці. *Імідж сучасного педагога*. 2021. (3(198), 38–42. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3\(198\)-38-42](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-3(198)-38-42)
7. Консультування сім'ї: метод. поради для консультування батьків : в 2-х ч. / за ред. В. Г. Постоного. Ч. 2. К.: ДЦССМ, 2003. С. 9-64.
8. Основи психологічного консультування (лекційний курс) : навч.- метод. посіб. для студентів спец. "Психологія" / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад.: Б. А. Якимчук, І. П. Якимчук. Умань : Візаві, 2020. 219 с.
9. Петрович В., Лях Т., Спірін А. (2022). Інструменти соціальної адвокації прав та інтересів вразливих груп населення. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 3. С. 54–60.
10. Потоцька Ю.В. Консультування: соціально-педагогічний аспект. К.: Шкільний світ, 2019. 109 с.
11. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А.В. Аносова, О.В. Безпалько, Т.П. Цюман та ін.; за заг. ред.: Т.В. Журавель, З.П. Кияниці. Київ: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с. URL: <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1513689573.pdf>
12. Соціально-педагогічна діагностика : наук.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. П. Краснова, Л. П. Харченко, Я. І. Юрків, І. С. Сьомкіна ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 429 с.
13. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах : метод. рек. / автори-упор. В. Г. Панок, З.О. Гаркавенко, О.Г. Карагодіна, А.С. Шапошнікова. [2-е вид.]. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 76 с.

Додаткова література

1. Петрович В.С. Лях Т., Лехолетова М., Спіріна Т. Соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримувати ними дітей у період війни. *Ввічливість. Humanitas*, 2022. № 2, С.24–30.
2. Сімейні групові наради як метод розв'язання конфліктних ситуацій: методичні матеріали для тренера / [за заг. ред. І.Д.Зверевої]. К.: Наук. світ, 2003. 86 с.
3. Соціально-психологічна діагностика : метод. рек. до самост. та індивід. роботи студ. / уклад. А.Б. Мудрик ; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки, Ф-т психології, Каф. заг. та соц. психології. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2012. 46 с.

Інформаційні ресурси

- Законодавство України. Сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
 Офіційне інтернет-представництво Президента України. Сайт Президента України. URL: <http://president.gov.ua>.

Урядовий портал. Сайт Кабінету Міністрів України. - URL: <http://kmu.gov.ua>.

Електронні бібліотеки: URL: <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>

Офіційний сайт Міністерства соціальної політики – <http://www.mlsp.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства освіти і науки - <http://mon.gov.ua>

Веб-ресурс «Громадські ради»: <http://gromrady.org.ua>

Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання»: URL: <http://www.ednannia.kiev.ua>

Сайт «Громадський простір»: URL: <http://www.civicua.org.ua>

<http://www.minfin.com.ua>

<http://biblioteka-knig.net>

<http://ebooktime.net/>

<http://ipp.sspu.sumy.ua>

<http://osvita.ua/>

<http://socialforum.ru/index.php?id=79>

<http://www.big-library.com.ua>

<http://www.info-library.com.ua/>

<http://www.nbu.gov.ua>

<http://www.socwd.uzhgorod.ua/cherkasy/preface.htm>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи

Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Правове забезпечення соціальної роботи

(назва освітнього компонента)

підготовки бакалавра

(назва освітнього рівня)

Спеціальності 231 Соціальна робота

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота

Луцьк – 2022

Силабус освітнього компонента «Правове забезпечення соціальної роботи» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота.

Розробник: Чернета Світлана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____ (доц. Чернета С.Ю.)

Силабус освітнього ком
педагогіки вищої школи
протокол № 1 від 26 серг

дри соціальної роботи та

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С.Ю.)

© Чернета С.Ю., 2022 р.

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота ОПП Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота. ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>180/ 6</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>2-ий</u>
		Лекції <u>38</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>38</u> год. Лабораторні _____ год. Індивідуальні _____ год.
ІНДЗ: <u>є</u>	Самостійна робота <u>92</u> год.	
	Консультації <u>12</u> год.	
	Форма контролю: <u>екзамен</u>	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

ПП Чернета Світлана Юріївна,

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук,

Вчене звання доцент

Посада завідувачка кафедри, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація

Телефон +380506756783,

Електронна пошта Cherneta.Svitlana@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Освітній компонент «Правове забезпечення соціальної роботи» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота. Вивчається в другому семестрі, формою підсумкового контролю є екзамен. На вивчення освітнього компонента відведено 6 кредитів (180 годин), у тому числі: 38 годин лекційних, 38 год. практичних, 12 год. консультації та 92 год. самостійної роботи.

Вивчення освітнього компонента «Правове забезпечення соціальної роботи» сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх соціальних працівників, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними і прикладними знаннями з аналізу та застосування норм права, допомагатиме подальшому професійному зростанню в умовах удосконалення правового регулювання соціальної сфери.

2. Пререквізити:

Для освоєння освітнього компонента використовують знання, вміння і навички сформовані у ході вивчення ОК «Основи соціальної роботи».

- Постреквізити:

Освоєння даного освітнього компонента є необхідним для подальшого вивчення ОК «Соціально-правовий захист окремих категорій клієнтів», «Соціальний супровід сім'ї», написання курсових робіт з соціальної педагогіки, з теорії та технологій соціальної роботи, кваліфікаційної роботи, виробничих практик.

3. Мета - засвоєння здобувачами освіти цілісної системи знань про основи правового забезпечення соціальної роботи; формування умінь організації діяльності у системі забезпечення, охорони та захисту прав людини і громадянина у соціальній та освітній сферах; формування готовності майбутніх соціальних працівників, соціальних педагогів до правозахисної діяльності у процесі професійної діяльності.

Завдання освітнього компонента: з'ясування теоретичних та історичних аспектів конституційно-правової природи соціальної роботи, аналіз норм правових документів, які регламентують організацію діяльності у соціальній сфері, враховуючи кожного учасника цього процесу, з'ясування принципів та правових гарантій діяльності фахівця з соціальної роботи, тенденції розвитку та шляхи удосконалення соціальної сфери в Україні, розробка на основі типових, документи для організації практичної діяльності фахівців із соціальної роботи та ін.

4. Освітній компонент спрямований на формування *інтегральної компетентності* (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов); *загальних компетентностей* (ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. *фахових компетентностей* (ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного). ФК 3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення. ФК 6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб. ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад. ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах. ФК 23. Здатність здійснювати соціально-правову підтримку осіб/сімей з урахуванням ключової ознаки вразливості.

Очікувані програмні результати навчання: ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях. ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності. ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

Soft skills: вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: *словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, MOODLE, Office 365, вебсервіс Google Classroom), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація; *практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом науково-педагогічного викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Методи та технології викладання ¹	Форма Контролю ² / Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретико-методологічні основи правового супроводу соціальної роботи							
Тема 1. Теоретичні та практичні основи соціальної роботи в міжнародних документах	7	2/2	2/2	2/2	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/2/6
Тема 2. Соціальна робота як гарант дотримання прав людини	9	2/2	2/-	4/6	1	метод круглого столу / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/2/-
Тема 3. Теоретичні засади базових нормативних документів соціальної роботи	6	2/-	2/2	2/4	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/2/6
Тема 4-5. Правові основи надання соціальних послуг	11	4/2	4/2	2/6	1/	лекція-диспут / Zoom, Moodle.	ДС, ДБ/4/6
Разом за модулем I	33	10/6	10/6	10/18	3	36	10/18
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Правовий супровід роботи соціального педагога в закладах освіти							
Тема 6. Нормативно-правове регулювання діяльності соціального педагога в закладах дошкільної освіти	12	2/-	2/-	7/11	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2/-

Тема 7. Нормативно-правове регулювання діяльності соціального педагога в закладах загальної середньої освіти	12	2/2	2/-	7/9	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2/-
Тема 8. Поняття та місія освітнього омбудсмена	8	2/-	2/2	4/6	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2/6
Разом за модулем 2	32	6/2	6/2	18/26	2		6/6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Правове регулювання соціальної роботи в закладах соціального спрямування							
Тема 9. Правове регулювання діяльності фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді	13	2/2	2/2	8/8	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/2/2
Тема 10. Правовий супровід діяльності центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	13	2/-	2/2	8/10	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РЗ/К/2/6
Тема 11. Правові підстави діяльності служби у справах дітей	13	2/2	2/-	8/10	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/2/-
Разом за модулем 3	39	6/4	6/4	24/28	3		6/6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Соціально-правові основи соціальної роботи з дітьми та молоддю							
Тема 12. Правовий статус та конституційні гарантії для дітей та молоді	10	2/-	2/2	6/8	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/2/2
Тема 13-14. Правовий супровід соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування	15	4/2	4/-	6/12	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	ДС, ДБ/4/-
Тема 15. Реалізація права на освіту	10	2/-	2/2	6/8	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РЗ/К/2/2
Тема 16. Реалізація права на охорону здоров'я	9	2/2	2/2	5/5	-	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/2/2
Тема 17. Правовий супровід дітей з інвалідністю	10	2/2	2-	5/7	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/2/5
Тема 18. Соціально-правові засади захисту дітей, які зазнали насильства в сім'ї	11	2/-	2/2	6/8	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/2/2
Тема 19. Державні організації та організації недержавного сектору з захисту прав дітей та молоді	11	2/2	2/-	6/8	1	лекція-диспут / Zoom, Moodle	РМГ/2/5
Разом за змістовим	76	16/8	16/8	40/56	4		16/8

модулем 4							
Види підсумкових робіт							Бал
Модульна контрольна робота							60/Т
МКР 1							15
МКР 2							10
МКР 3							10
МКР 4							25
ІНДЗ							2
Всього годин/ Балів	180	38 ³ /20	38 ³ /20	92/128	12		100

Примітки: ¹/ Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

² / Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо.

³ У випадку набору здобувачів освіти менше 15 (малокомплектна група) кількість аудиторних годин зменшується вдвічі. Теми не розглянуті аудиторно опрацьовуються здобувачами освіти самостійно.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні основи правового супроводу соціальної роботи		
1.	Подайте у вигляді таблиці відповідність соціального забезпечення міжнародним стандартам соціального захисту.	2/2
2.	Порівняти тлумачення поняття «соціальна робота» в міжнародному та українському законодавстві.	4/6
3.	Визначити основні функції та призначення соціальної роботи	2/4
4.	Подати у вигляді таблиці порівняння базових соціальних послуг України та 3 країн Європи на вибір	2/6
Змістовий модуль ІІ. Правовий супровід роботи соціального працівника в закладах освіти		

5.	Особливості правового супроводу дітей закладу дошкільної освіти.	7/11
6.	Особливості діяльності психологічної служби ЗЗСО	7/9
7.	Посадові обов'язки соціального працівника в ЗЗСО	
8.	Проаналізувати правові підстави виникнення служби освітнього омбудсмена. Визначити його повноваження.	4/6
9.	Проаналізувати Положення про освітнього омбудсмена. Окреслити порядок призначення на посаду.	
Змістовий модуль III. Правове регулювання соціальної роботи в закладах соціального спрямування		
10.	Основні завдання та напрями роботи діяльності центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	8/8
11.	Органи і служби у справах дітей, їх повноваження та структура	8/10
12.	Структура та напрями діяльності загальноосвітньої школи та професійних училищ соціальної реабілітації.	8/10
Змістовий модуль IV. Соціально-правові основи соціальної роботи з дітьми та молоддю		
13.	Подати порівняння моделей соціальної політики щодо дітей та молоді України та 3 країн Європи на вибір	6/8
14.	Правові засади діяльності соціального працівника щодо захисту прав дітей-сиріт	6/12
15.	Порівняти конституційні гарантії права на освіту в Україні та 3 країнах Європи на вибір	6/8
16.	Подати схематично систему охорони здоров'я дітей та молоді	5/5
17.	Правовий статус дитини з інвалідністю та механізми захисту її прав	5/7
18.	Подати алгоритм дій соціального працівника, який виявив факт домашнього насильства за участю дитини	6/8
19.	Подати алгоритм співпраці соціального працівника та молодіжних громадських організацій	6/8
	Всього	92/128

7. Індивідуально науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ) видаються здобувачам освіти на першому занятті, і виконуються здобувачем самостійно у письмовій формі при консультуванні з викладачем. Вправи здобувач освіти вибирає самостійно, не більше 2. За виконання однієї вправи передбачено **1 бал**. Максимальна кількість балів за **ІНДЗ 2 бали**.

Вправа 1. *Прочитайте наведені вислови. Проаналізуйте розуміння прав людини: дайте обґрунтовану відповідь, використовуючи наведені висловлювання, на питання: чи може існувати однакове для всіх людей і народів — хоч би де й коли вони проживали —розуміння прав людини?*

1. 20... Вільна людина буде штрафуватися за малу провину тільки згідно з родом провини... 39... Жодну вільну людину не буде заарештовано та ув'язнено, чи позбавлено майна, чи оголошено поза законом, чи вигнано... інакше, як за законним вироком рівних йому і за законом країни. (З Великої хартії вольностей, Англія, 1215 р.)

2. Визнаємо такі істини очевидними: що всіх людей створено рівними, що Творець наділив їх певними непорушними правами, що до тих прав належать життя, свобода і прагнення до щастя, що з метою забезпечення цих прав з посеред людей вибиралося правління, справедлива влада якого впливала зі згоди підлеглих, що, коли якась форма правління унеможлиблювала би досягнення цих цілей, то народ має право змінити такий уряд або скинути і скликати новий, фундаментом якого будуть такі засади й така організація влади, які здаватимуться народові найбільш сприятливими для його щастя та безпеки (Декларація незалежності США, 1776 р.)

3. Метою будь-якого політичного союзу є збереження природних і невідчужуваних прав людини. Права ці: свобода, власність, безпека і спротив гнобленню. Принцип усієї верховної влади перебуває суттєвим чином в нації. Ніяка установа, ніяка особа не може здійснювати владу, що не походить прямо від нації. (Декларація прав людини і громадянина, Франція, 1789р.)

4. Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, та рівних і невід'ємних їхніх прав є основою свободи, справедливості та загального миру; ..і зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів ...; і необхідність, щоби права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоби людина не була змушена вдаватися... до повстання проти тиранії й гноблення; і... що загальне розуміння характеру цих прав і свобод має величезне значення...Генеральна Асамблея проголошує цю Загальну декларацію прав людини (Преамбула Загальної декларації прав людини, 1948 р.)

Вправа 2. На основі аналізу міжнародних документів з прав людини наведіть приклади прав і свобод людини, що належать до вказаних категорій. Заповніть таблицю.

Категорія прав і свобод	Права/свободи
Природні права людини	
Набуті права	
Права людини	

Права громадянина	
Громадянські/особистісні права	
Культурні права	
Економічні права	
Політичні права	

Вправа 3. Основна ідея Міжнародних документів, що діти потребують особливого правого захисту.

Висловіть свої міркування щодо цієї тези, послідовно виконуючи завдання:

- використовуючи текст статей Конвенції ООН з прав дитини, визначте, які саме види прав дитини в них зафіксовані, наведіть відповідні приклади;
- поясніть, з якою метою були прийняті міжнародні документи з прав дитини;
- дайте власну оцінку змісту тези. Наведіть два—три аргументи на її захист.

Критерії оцінювання ІНДЗ

1 бал - здобувач освіти самостійно обґрунтовує, викладає своє бачення, логічно, цілісно, послідовно та стилістично, граматично правильно будує відповідь; аналізує різні погляди для кожної ситуації, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання поставлених ситуацій; вкінці робить висновок, який органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю.

0,5 балів - здобувач освіти самостійно обґрунтовує, викладає своє бачення, логічно, цілісно, послідовно та стилістично, граматично правильно будує відповідь; аналізує різні погляди для кожної ситуації, наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок впливає із проблеми, яка аналізується; у роботі є недоліки: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди обґрунтовані, не підкріплені фактичним матеріалом, переходи між ними не є вмотивованими.

0 балів - здобувачем освіти висловлення не відповідають або частково відповідають проблемі, яка розглядається; лексика і граматична будова мовлення на елементарному рівні; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти ОК «Правове забезпечення соціальної роботи» здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Формою контролю вивчення ОК «Правове забезпечення соціальної роботи» є екзамен. Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить 40 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів

освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, робота в малих групах, індивідуальна робота студентів, виступи на практичних заняттях, участь у дискусіях та дебатах, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у таблиці 2 силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, 40.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи у вигляді письмового або комп'ютерного тестування та проводиться або під час навчального заняття (його частини). Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить 60 балів.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо з дисципліни підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума підсумкових модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК (навчальної дисципліни). Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг або у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді письмового або комп'ютерного тестування. Здобувачам освіти пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань (по 2 бали). Максимальна оцінка за іспит – **60 балів.**

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Тестові завдання складаються відповідно до питань, винесених на іспит.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Орієнтовні питання іспиту

1. Характеристика основних груп нормативних документів соціальної роботи.
2. Регламентуючі та дорадчі міжнародні документи соціального спрямування.
3. Загальна декларація прав людини (ООН, 10 грудня 1948 р.),
4. Міжнародний пакт про цивільні і політичні права,
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (Нью-Йорк, 19 грудня 1966 р.).
6. Конвенція про права дитини (1989р.)
7. Європейські міжнародні стандарти в галузі соціального права: вплив на національну юридичну практику.
8. Відповідність соціального забезпечення міжнародним стандартам соціального захисту.
9. Пряме застосування міжнародних актів після їх ратифікації; включення основних положень міжнародних актів у тексти національних законів; реалізація положень ратифікованих або нератифікованих актів за допомогою внутрішнього законодавства.
10. Конституційні засади соціальної роботи. Поняття соціального захисту населення.
11. Співвідношення понять “соціальна робота» і “соціальний захист».
12. Моделі соціального захисту населення.
13. Соціальний захист в Україні.
14. Соціальна робота як складова соціальної політики держави.
15. Мета, завдання та суб’єкти соціальної політики держави.
16. Соціальні стандарти.
17. Мінімальні державні соціальні стандарти та соціальні гарантії.
18. Соціальні норми та нормативи.
19. Прожитковий мінімум.
20. Поняття та основні види соціальних послуг.
21. Забезпечення прав громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, на соціальні послуги.
22. Організація діяльності з надання соціальних послуг.
23. Мінімальний базовий комплекс соціальних послуг.
24. Договір про надання соціальної послуги.
25. Індивідуальний план надання соціальної послуги.
26. Соціальний працівник як надавач соціальних послуг, його основні права та обов’язки.
27. Соціальний працівник як суб’єкт соціальної роботи.
28. Нормативні документи, які регламентують діяльність соціального працівника в закладах дошкільної освіти. Посадові обов’язки соціального працівника закладу дошкільної освіти. Особливості правового супроводу дітей закладу дошкільної освіти.
29. Правове забезпечення діяльності соціального працівника в закладах загальної середньої освіти різного типу.
30. Права та обов’язки учасників освітнього процесу.
31. Посадові обов’язки соціального працівника в загальноосвітнього закладу.
32. Особливості супроводу учнів.
33. Правові підстави реалізації соціальної роботи з сім’ями, дітьми та молоддю.
34. Основні напрями державної політики у сфері соціальної роботи з сім’ями, дітьми та молоддю.
35. Суб’єкти та об’єкти соціальної роботи: їх права та обов’язки.
36. Нормативно-правове забезпечення діяльності центру соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді.
37. Структура центру.
38. Основні завдання та напрями роботи.

39. Повноваження центру.
40. Базові законодавчі та нормативні акти щодо діяльності служб у справах дітей.
41. Органи і служби у справах дітей, їх повноваження та структура.
42. Спеціальні установи для дітей.
43. Приймальники-розподільники для дітей.
44. Загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації.
45. Центри медико-соціальної реабілітації дітей.
46. Спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України.
47. Притулки для дітей служб у справах дітей.
48. Правовий статус дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування.

Сімейний кодекс України.

49. Положення про прийомну сім'ю.
50. Положення про дитячий будинок сімейного типу.
51. Положення про органи опіки та піклування
52. Правові основи усиновлення.
53. Визначення правового статусу соціально незахищених груп населення.
54. Соціальні гарантії ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД осіб.
55. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з безробітними.
56. Правовий супровід бездомних та безпритульних дітей.
57. Соціально-правовий захист осіб з обмеженими можливостями.
58. Система сімейного законодавства.
59. Правова підтримка сімей з дітьми, неповних, малозабезпечених, багатодітних, сімей,

які опинилися в складних життєвих обставинах.

60. Законодавче забезпечення соціально-виховної роботи у службі пробації.
61. Соціальна робота в системі пробації.
62. Соціальна робота з неповнолітніми правопорушниками.
63. Співпраця соціального працівника та молодіжних громадських організацій
64. Просвітницька діяльність соціального працівника.
65. Особливості діяльності психологічної служби.
66. Історичні витоки інституту омбудсмена у світі.
67. Становлення інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
68. Поняття освітнього омбудсмена. Місія та цінності.
69. Виникнення освітнього омбудсмена закордоном
70. Аналіз міжнародного законодавства з питань реалізації права на освіту
71. Конституція України. Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту».
72. Положення про освітнього омбудсмена. Порядок призначення на посаду.
73. Права та обов'язки освітнього омбудсмена. Сфера діяльності.
74. Правові підстави виникнення служби освітнього омбудсмена . Завдання Служби.

Структура та повноваження.

75. Процедура подання до освітнього омбудсмена скарг про порушення прав у сфері освіти. Подання скарги. Розгляд скарги.
76. Механізми взаємодії освітнього омбудсмена у сфері освіти.
77. Регіональні представництва Уповноваженого з питань освіти. Представники.
78. Міжнародний досвід становлення інститут студентського омбудсмена.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

2 бали - Оцінюється робота здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та

всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки за умови особистого мультимедійного представлення завдання на практичному занятті.

1,5 бали - Оцінюється робота здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

1 бал - Оцінюється робота здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу за відповідною темою, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень та понять. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

0 балів - Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Законодавчі акти

1. Конституція України : прийнята 28 червня 1996 р., із змінами від 08.12.2004р. *Відомості Верховної Ради*. 2005. № 2. 44 с.
2. Сімейний кодекс України : прийнятий 10 січня 2002 року № 2947–III, станом на 28.08.2018р. URL : www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про освіту» : прийнятий 5 вересня 2017р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» : прийнятий 11.03.01р., із змінами та доповненнями станом на 16.07.2019р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про загальну середню освіту» : прийнятий 13.05.99 р., із змінами та доповненнями станом на 09.08.2019р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Закон України «Про позашкільну освіту» : прийнятий 22.06.2000 р., із змінами та доповненнями станом на 4 серпня 2015р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про пробацію» : прийнятий 05.02.2015 року № 1197-1 / Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45499
8. Закон України "Про соціальні послуги" : прийнятий 17.01.2019р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Закон України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей" : прийнятий 24.01.1995 № 20/95-ВРР, із змінами та доповненнями станом на 09.02.2017р. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>
10. Загальне положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді : постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 573, із змінами та доповненнями станом на 12.02.2019р. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/573-2013-%D0%BF>
11. Закон України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні" : прийнятий 1991 р., станом на 9.08.2019 р. URL : www.zakon.rada.gov.ua
12. Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" : прийнятий 05.10.2000 № 2017-III, із змінами та доповненнями станом на 10.06.2018р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Декларація прав дитини : прийнята 1959 р. URL : www.zakon.rada.gov.ua
14. Декларація про права осіб з інвалідністю : прийнята 1975 р. URL : www.zakon.rada.gov.ua

Посібники, монографії, наукові статті

1. Гребя Р. В. Нормативно-правове забезпечення реформування системи соціальних послуг в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 3(54). С. 1-8.
1. Гребінь Л.О., Карпич І.О. Правове регулювання соціальної роботи в Україні URL : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8448/1/KAPYCH_15.pdf
2. Перець В. І. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни "Правові засади соціальної роботи" (для бакалаврів). Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 30 с.
3. Права дітей та підлітків : навч. посіб. / О. М. Байталюк, О. Б. Німко. Київ : Видавничий дім «Плеяди», 2010. 52 с.
4. Управління діяльністю соціальних служб : метод. посібник / [авт. кол. : Н. Гусак, Н. Кабаченко, В. Назарук, К. Савчук, О. Савчук, Л. Скоропада, Л. Чорній] ; упорядн.-заг. ред. О. Іванова, Н. Гусак ; ПРООН в Україні, Проект «Підтримка реформи соціального сектору в Україні». Київ : К.І.С., 2013. 178 с.
5. Чернета Світлана. Соціально-правовий захист жертв домашнього насильства.

Соціальна робота з сім'ями: теорії, моделі, ефективні практики: колективна монографія. Волинський національний університет імені Лесі Українки. За редакцією В. Петровича, С. Чернети. Луцьк: Волиньполіграф, 2021, 323 с. С. 57-89.

6. Чернета С. Ю. Практична спрямованість підготовки фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. The system of social services of Ukraine amidst transformation: modern trends and challenges : Scientific monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2022. 220 p.

7. Czerneta S. Treść i kierunki przygotowania pracowników socjalnych do pracy z podmiotami probacji. Knowledge. Education. Law. Managtmtnt. Nauka. Oświata. Prawo.Zarządzanie. 2016. № 4 (16). P. 26-34.

Інформаційні ресурси

Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua>

Президент України <https://www.president.gov.ua>

Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини <http://ombudsman.gov.ua>

Освітній омбудсмен України <https://eo.gov.ua/>

Офіційний сайт Пенітенціарної служби України - <http://www.kvs.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства соціальної політики – <http://www.mlsp.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства освіти і науки - [http:// mon.gov.ua](http://mon.gov.ua)